

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput II. (a) Ex eodem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

CAPUT II.

(a) Ex eodem.

SI quis ante (b) annos legitimos (c) tonsuratus est sine consensu parentum suorum, et si ipsi (d) parentes infra annum non reclamaverint ad (e) Principem, ad proprium (f) Episcopum, aut (g) ad missum Dominicum, in ipso clericatu permaneat: si vero post legitimos annos (h) per vim clericus factus est, & in infra annum ad supra memoratas personas minimè ipse reclamaverit, in clericatu permaneat, sicut is, de quo superius dictum est. Si verò præfatæ personæ infra annum reclamationem fecerint, si, qui eos clericos fecerunt, ipsis sine parentibus eorum hoc per legem exsolvant, quod contra eos contraxerunt. Ille verò, qui ante legitimos annos tonsuratus est, utrum in eadem tonsura permanere debeat, nec ne, in potestate sit parentum. Si verò is, qui tonsuratus est, alicujus fuit servus, domino per legem (i) emendetur quidquid ejus servo contra eum contractum est. Ille verò qui tonsuratus, utrum in eadem tonsura permaneat, in potestate sit (j) domini sui. Si verò hi, qui liberi sunt, ante legitimos, & post legitimos annos hoc modo (sicut superius taxatum est) tonsurati sunt, & ad gradus ecclesiasticos pervenerint, in eisdem gradibus perseverare cogantur. Si verò servus, qui superius taxato modo tonsuratus est, ad gradus ecclesiasticos pervenerit, domino suo per legem emendetur, & ei redditus, in suo gradu permaneat. Hoc & de (k) velandis puellis observandum est.

NOTÆ.

1. (a) *Ex eodem.*] Concilio videlicet Moguntino celebrato anno 813, cui interfuit Carolus Imperator, *can. 10.* ex quo citatur textus hic à Burchardo *lib. 9. Decreti, cap. 3.* Carnotenfi *part. 7. Decreti, cap. 26.* Papiensi *in 1. collect. sub hoc tit. cap. 4.* ex quibus Decretis transcribo integram litteram hujus canonis.

(b) *Annos legitimos.*] De ætate legitima ad ordines egi in *cap. vel non est, de temp. ord.* ad monachatum in *capite quia in insulis, infra hoc tit.*

2. (c) *Tonsuratus.*] Cum tonsurentur tam clerici, quam monachi, ut probavi commentatio antecedenti, promiscuè tonsura accipitur pro clericatu, & monachatu, ut in *cap. antecedenti*, & aliis ibi congestis. In præsentia agi de tonsura clericali facile depromitur ex illis verbis, quæ sequuntur: *Ipse in clericatu permaneat.* Antiqui autem compilatores accipiendo tonsuram pro monachatu, canonem hunc compilarunt *sub tit. de regularibus*, cum non semper tonsura statum monachicum significet, immò nec clericalem. Unde obiter exponenda est lex Salica, *ritul. 26. §. 2. & 3.* in illis verbis: *Si quis puerum crinitum sine voluntate parentum toronderit IDCCC. den. qui faciunt sol. XLV. culp. jud. si vero puellam toronderit IID. den. qui faciunt sol. LXIIS. culpabilis judicetur.* Quæ verba aliqui ad clericatum retulerunt, juxta Gregorium Turon. *lib. 3. hist. cap. 19.* ibi: *Et sibi propria manu capillos incidens, clericus factus est.* Alii verò acceperunt ea verba de tonsione Christiana, quæ olim à Francis fiebat tempore baptismi, & susceptæ fidei, juxta Othonem Frising. *lib. 1. annal. veterem, cap. 16.* ibi: *Carolus Francorum Princeps filium suum ad Luitprandum misit, ut more fidelium Christianorum ejus capillum primum attonderet, & pater illi spiritalis existeret.* Docuerunt Lindembrog. in *Glossar. verbo Toronderit.* Saufay in *Panopl. cleric. p. 1. lib. 3. cap. final. pag. 138.* Et apud veteres adoptionem fieri per tonsionem capillorum,

probant Merillus *lib. 3. observ. cap. 40.* Sahabedra in *chron. Goth. cap. 27.* Pitheus *lib. 1. advers. cap. 1.* & nos in *cap. unic. de cognat. legal.* Celebris locus extat in præfatione ad 8. Synodum, ubi Anastasius de Rege Bulgarorum scribit, quod ut suum erga Romanum Pontificem servitium testaretur, coram omnibus capillos suos apprehendens, abscessos tradidit Legatis Romanis hæc verba præfatus: *Omnes Primates, & conventi populi terræ Bulgarorum cognoscant ab hodierno die me servum fore post Deum B. Petri, & ejus Vicarii.* Sed cum in eo titulo agatur de delictis, & inter ea enumeretur attonsis, non potest referri ad tonsiones, de quibus Lindembrogius: quare credo in lege Salica tonsionem tantum significare amputationem, seu dimissionem comæ: cum enim apud Gallos, & Gothos indecòra esset, ideo statuitur in eo §. ut si quis puerum invitis parentibus totonderit, puniatur.

(d) *Parentes.*] Licet jure civili quoad patriam potestatem pater tantum attendatur, quia mater nullam in filios habet potestatem, *l. nulla 3. de suis & legit. hered. l. peto 69. §. mater. ff. de leg. 2. cap. 2. de convers. infidel.* tamen cum jure canonico quoad filios naturalis ratio attendatur, *cap. cum haberet, de eo qui duxit in matrim. & hoc jure attento utriusque parenti reverentia debeatur; ideo in præsentia parentum appellatione, tam pater, quam mater comprehenduntur, ut docuerunt Sanchez *lib. 4. summa, cap. 18. num. 16.* Suarez *de relig. dist. 10. mo 5. lib. 5. cap. 2.* Tamburinus *de jure Abbat. tom. 1. disp. 6. quest. 2.* Leo Pinel. in *repetit. ad hunc textum, num. 189.**

(e) *Ad Principem.*] id est Pontificem, exponit Glossa hîc, quam sequuntur Balboa in *cap. 8. de foro compet. num. 12.* Leo Pinel. in *presenti, §. 3. num. 190.* quia Pontifex Princeps Sacerdotum dicitur, *cap. clericos, vers. Pontifex, ibi: Pontifex Princeps Sacerdotum; 2. 1. dist. junctis traditis ab Abrahamo Bzovio de præstantia & offic. Pontificis.* Quo modo etiam accipiuntur textum in *cap. cor-*

corpore, de consecr. dist. 1. ubi cavetur, ne liceat corpora defunctorum transferre de loco ad locum sine Principis licentia. Sed verius est, Principem, tam in presenti canone Concilii Mogunt. quam in dist. cap. corpora, quod deductum est ex can. 91. ipsius concilii, accipi pro Rege & Monarcha seculari; & in d. c. corpora, recte prohiberi secundum legitimas sanctiones, quibus cautum erat, ut corpora defunctorum nullo modo absque licentia Imperatoris transferre de loco in locum liceret, l. ne mo 14. C. de relig. & sumpt. l. ossa. ff. de rer. divis. Illustrat Catherus lib. 3. de iure men. cap. 22. & 23. & ita Principem juxta juris communis principium in eo textu accipi pro seculari monarcha, docuerunt Tamayo à Salazar tom. 3. Marisyr. Hist. die 11. Maij, Germonius de sacr. immunit. cap. 8. pluribus exemplis fuse illustrans Ferrandus in disq. reliq. lib. 1. cap. 7. fol. 217. In presenti etiam textu Princeps accipitur pro ipso Rege Gallia, juxta morem illius temporis, illiusque Provinciae; apud Francos enim olim absque consensu Principis aliquem in clericum ordinari fas non erat. Concil. Aurel. 1. can. 6. De ordinationibus clericorum id observandum esse decrevimus, ut nullus secularium ad clericatus officium presumat accedere, nisi aut cum Regis jussione, aut cum iudicis voluntate. Eius rei ratio redditur à Carolo Magno lib. 1. Capitulum 120. ubi idem quoque statuitur his verbis: [De liberis hominibus, qui ad servitium Dei se tradere volunt, ut prius hoc non faciant, quam à nobis licentiam postulent: hoc ideo, quia audivimus, aliquos ex illis non tam causa devotionis hoc fecisse, quam pro exercitu, seu alia functione Regali fugienda: quosiam verò cupiditatis causa ab his, qui res illorum concupiscunt, circumventos audivimus; & hoc ideo fieri prohibemus.] Unde in formulis Marculfi, cap. 19. reperitur præceptum de clericatu, ut possit quis ad ordines ascendere, in hæc verba: [Si eis, qui se ad onus clericatus transferre deliberant, licentiam non negamus, retributorem Dominum exinde habere confidimus, quia scriptum est: Noli prohibere benefacere ei, qui potest; si vales, ei ipse benefac. Ille ad nostram veniens presentiam petiit Serenitati nostræ, ut ei licentiam tribuere deberemus, qualiter comam capitis sui ad onus clericatus deponere deberet, & ad basilicam illam, aut monasterium deservire deberet: quod nos propter nomen Domini hoc ei gratante animo præstitisse cognoscite: Præcipientes ergo jubemus, ut si memoratus ille de capite suo bene ingenuus esse videtur, & in publico census non est, licentiam habeat capitis sui comam tonsurare, & ad superscriptam Basilicam, vel monasterium deservire, vel pro nobis attentius exorare.] Et ita PP. in presenti, dum de ordinatione clerici agunt, & reclamatione per parentes ejus facienda, docent, posse parentes ordinationem filiorum impugnare coram proprio Episcopo, vel Principe; quia etiam Princeps facultatem habebat concedendi præceptum de clericatu, vel illud negandi: & ita Princeps secularis ritè in eo casu adiri poterat.

(f) *Proprium Episcopum.*] Quis dicatur proprius Episcopus quoad clericatum, seu ordines conferendos, exposui in capite 3. de temp. ordin.

(g) *Missum Dominicum.*] Id est Vicarium Epi-

scopi, ut exponunt Glossa, & repetentes in presenti, Leo Pinellus hic, num. 197. sed perperam; missus enim dominicus in presenti accipitur pro legato à Principe missio; quia in Gallia Legati à Principe per singulas mittebantur provincias, ut si quid Comites negligentius egissent, per eorum admonitionem corrigeretur, & pleraque negotia Regis nomine perficerent, aut ad eum referrent, ut dicemus in cap. 1. de immunit. Eccles. Unde PP. in presenti statuendo ut parentes impuberis reclamare possent, & adire Principem, adjeceunt, *vel missum dominicum*, id est ejus legatum in illa provincia missum; nam sicut Principis præceptum ad clericatum suscipiendum desiderabatur, ita & iudicis licentia sufficiebat, ex dist. can. 6. Concil. Aurel. suprâ relato.

(h) *Per vim.*] Præcisam videlicet, de qua in cap. antecedente.

(i) *Emendetur.*] Juxta adducta in cap. 1. de servis non ordin. ubi adduxi distinctionem scientiæ, & ignorantia.

(j) *Domini sui.*] Quia absque ejus voluntate tonsurati in clericum, aut monachum servus non potest, ut probavi in cap. 1. de servis.

(k) *De velandis puellis.*] In quibus impuberibus non solum parentum voluntas desideratur, verum & si parentes non habeant, tutorum assensus accedere debet. Concil. Tribur. can. ubi: *Virgines, que ante XII. annos inficis mundiburdis suis sacrum velamen capiti suo imposuerint, & illi mundiburdi annum, & diem hoc tacendo confererint, in sancto proposito permaneant; & si in prædicto anno, & die pro illis se proclamaverint, petitioni eorum assensus præbeatur, nisi forte Dei timore tactis cum eorum licentia in religionis habitu perseverent.* Ubi mundiburdi sunt tutores: nam mundum, seu mundiburdium tutelam significat. Carolus Magn. in constit. pag. 270. *De mancipiis palatii nostri & Ecclesiarum nostrarum nobis mundum recipere.* In legibus Longobard. lib. 1. tit. 10. ley 1. legitur: *In sua potestate arbitrio; id est sine mundo vivere.* Et in l. 15. tit. 14. *Pro mundo puella tollant naturales filii tertiam partem.* Et in penitentiali Romano habetur: *Rapisti uxorem tuam, & sine voluntate mulieris, vel parentum, in quorum mundiburdio reuebatur.* &c. Illustrant Bignonius in notis ad Marculf. lib. 1. cap. 24. Joan. Vossius lib. 2. de vitis serm. cap. 12.

COMMENTARIUM.

Licet circa clericatum, aut monachatum liberos puberum levem, aut nullam parentes habeant potestatem, immò eos à clericatu, aut monachatu sine causa retrahentes graviter peccent, excommunicationeque ligentur, Concil. Tolet. 3. can. 10. apud Gratianum in cap. hoc sanctum 32. quest. 2. *Uti si quis propositum castitatis vidua, vel virginis impederit, à sancta communione, & à liminibus Ecclesie habeatur extraneus.* Tribur. can. 24. in cap. puella 20. quest. 2. *Si in fortiori aetate adolescentula, vel adolescens servare Deo elegerit, non est potestas parentibus prohibendi.* Tridentini sess. 25. de regul. capite 18. l. non liceat & C. de Episc. & cleric. novel. 123. *In fin.* Tamen circa impuberum filiorum clericatum, & monachatum magna fuit olim parentum auctoritas. De eorum potestate circa offerendos filios religioni, aut clericatui, agemus infra in cap. cum virum.

In

In presenti canone tantum referuntur diversi casus, in quibus parentes possunt retrahere filios à religioso, aut clericali statu, vota eorum relaxando. Sed antequam eos suo ordine recensamus, sciendum est, vota monastici, vel ecclesiastici status à filiis impuberibus emissa, à parentibus irritari posse, *cap. puella 20. quest. 2. cap. mulier 32. quest. 2. Concil. Tolet. 10. can. 6. D. Thomas 2. 2. quest. 88. artic. 8. & 9.* quod & lege veteri cautum fuisse constat *ex cap. 3. Numer. ibi: Si quis virorum voto Domino voverit, aut se constrinxerit juramento, non faciat irritum verbum suum, sed omne quod promisit, implebit. Mulier, si quippiam voverit, & se constrinxerit juramento, quæ est in domo patris sui, & in ætate adhuc puellari, si cognoverit pater votum, quo pollicita est, & juramentum, quo obligavit animam suam, & tacuerit, voti rea erit; quicquid pollicita est, & juravit, opere complebit. Sin autem statim ut audiverit, contradixit pater, & vota ejus, & juramenta irrita erunt, nec obnoxia tenebuntur sponsioni, eo quod contradixerit pater.* Ubi rectè Abulensis *quest. 2. 14. & 17.* notat, quod licet sacer textus agat de filiis feminis, etiam de masculis est exaudiendus. Probat Petrus Herodius *in tract. de patrio jure. Hallierius de sacris elect. cap. 7. art. 2. §. 2. per tot.* Nec interest, an filii doli capaces sint, nec ne, ut probat ipse Hallierius. Nec in hac parte exæquatur votum sponsalibus, quæ revocari non possunt, si contrahentes doli capaces sint: quia præterquam quod in ipso canone, in quo impuberes ab sponsalibus arcentur, excipitur casus, nisi malitia suppleat ætatem, *cap. de illis, cap. final. de despons. impub.* sunt præterea graves, nec contemnendæ rationes, quæ sponsalium & votorum disparem esse rationem ostendunt; siquidem in sponsalibus contrahendis plures interesse solent, quibus contrahentium ingenia, animus, prudentia nota esse possunt, & qui de his testificari possunt. At verò vota privatim apud unumquemque concipi, & emitti solent, nemine teste, aut conscio; qui si ad obligationem voti tunc temporis subeundam ob rationis defectum ineptus est, multò magis ad ingenii sui vires & firmitatem examinandam eodem tempore ineptus erit, ut considerant, & docent post D. Thomam *2. 2. cap. 88. art. 8.* Glossa *in cap. ad nostram, hoc rit.* Panormitanus *in cap. postulasti, infra. Sylvester verbo Religio, quest. 11.* Hallierius *dist. §. 2. num. 11.* An verò parentum consensus omnino necessarius sit ad professionem monasticam emittendam, seu ordinationem suscipiendam, doctè pro utraque parte examinat Hallierius *dist. cap. 2. §. 3. cum sequentibus.* Qui optimis rationibus probat, liberos, quorum ope parentes

non egent ad alimoniam, rectè posse absque parentum consensu sacris ordinibus initiari, aut vitam monasticam profiteri.

Quibus animadvertis casus in presenti decisos recensamus. In primo ajunt Patres, quod si filius ante legitimos annos, id est impubes, sine consensu parentum suorum tonsuratus sit, & parentes intra annum non reclamaverint, filius in clericatu permaneat, quia præsumitur ipsorum consensus ex taciturnitate. Secundo casu agunt PP. de filio pubere, qui per vim tonsuratus fuit, nec infra annum reclamavit: & similiter acin primo casu statuunt, ut in clericatu permaneat, propter consensum tacitum præsumtum: si autem retento eodem themate prioris casus parentes filii impuberis infra annum reclamaverint, illis damno emendato ab eo, qui filium tonsuravit, in voluntate parentum sit, an filius impubes tonsuratus in clericatu permaneat, nec ne: nam cum tantum parentum voluntas defuisset in tali tonsuratione, illa accedente potest in clericatu persistere: at parentibus renuentibus filius revocatur à clero, & illis traditur. In tertio casu à filiis transeunt PP. ad servum, & docent, quod si servus ordinatus fuerit in scio domino in minoribus ordinibus, etiam damno domino emendato, in ejus potestate sit, an servus in gradu suscepto permaneat, vel non; quem casum latè exposui *in cap. 1. de servis non ordin.* Prosequuntur PP. de filiis agentes, & docent, ut si filii impuberes, vel puberes ita tonsurati sint parentibus, qui postea consenserint expressè aut tacitè per lapsum anni, & ita gradus ecclesiasticos, id est majores, quos sacros dicimus, susceperint in eisdem gradibus persistere cogantur. Idem de servo incio domino tonsurato docent Patres, videlicet emendato damno, id est soluta æstimatione servi, si ipse ad gradus ecclesiasticos, id est sacros pervenerit, in suo gradu permaneat; quia cum sit jam consecratus, debet persistere in gradu suscepto, soluta æstimatione domino, cui servus ita consecratus non est reddendus, ut in ejus servitio permaneat, contra sacros canones congestos *in dist. cap. 1. de servis non ordin.* Tandem concludunt PP. idem, quod de filiis masculis dictum est, procedere in puellis, ex jure supra citatis, & *capite puella 20. quest. 2. capite mulier 32. quest. 2.* quorum interpretationem prosequuntur Azor *tom. 1. instit. libro 11. cap. 17. quest. 8. P. Suarez tom. 2. de relig. lib. 6. cap. 6. numero 6. Sanchez libro 4. Summa, cap. 35. Narbona de ætate ad ætus humanos, quest. 18. anno 14.* Et hæc est mihi fallor, vera explicatio præsentis canonis.

CAPUT III.

Ex Concilio (a) Toletano.

VT clerici, qui se fingunt habitu, & nomine monachos, & non sunt, corrigantur, ut veri monachi sint, vel veri clerici.

NOTÆ.

(a) **T**oletano.] Quarto videlicet, ex quo citant canonem hunc Burchardus *lib. 8. Decre-*

ti, cap. 7. Carnot. p. 7. Decreti, cap. 31. Papiensis in 1. collect. sub hoc rit. cap. 5. Sed Antonius August. *in notis ad ipsam collectionem, Barboza in præfati, Marquez in origine Eremit. cap. 11. §. 1. exiti.*